

نقش مولفه‌های سرمایه اجتماعی در عملکرد تشکل‌های غیردولتی زیست محیطی (مورد مطالعه: استان خوزستان)

فاطمه مسعودی زاده^{۱*}، احمد رضوانفر^۲، حمید موحدمحمدی^۳

۱. کارشناس ارشد ترویج کشاورزی، دانشکده اقتصاد و توسعه کشاورزی، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی، دانشگاه تهران

۲. استاد گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده اقتصاد و توسعه کشاورزی، دانشگاه تهران

۳. دانشیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده اقتصاد و توسعه کشاورزی، دانشگاه تهران

دریافت: ۱۳۹۲/۹/۶ پذیرش: ۱۳۹۳/۴/۲۶

The Role of Social Capital Components on Environmental Non- Governmental Organizations' Performance: Case of Khuzestan Province

F. Masoudizadeh^{1*}, A. Rezvanfar², H. Movahed Mohammadi³

1. MS.c Graduated in Agricultural Extension, Faculty of Agricultural Economics and Development, University of Tehran

2. Professor, Faculty of Agricultural Economics and Development, University of Tehran

3. Associate Professor, Faculty of Agricultural Economics and Development, University of Tehran

Received: 2013.11.26 Accepted: 2014.7.16

Abstract

The aim of present study was investigating the role of social capital components on environmental Non-Governmental Organizations performance. The statistical population of this research consisted of all members in environmental Non-Governmental Organizations of Khuzestan province (N=359). Using Cochran formula, 90 members were chosen and studied as the proportional stratified random sampling method (N=90). This research was a descriptive-correlation survey that has been conducted by using survey technique.

The main instrument in this study was questionnaire which its validity confirmed by professor of Department of Agricultural Extension and Education of Tehran University. Its reliability was also measured by Cronbach's Alpha coefficient which have been determined the for organizational performance scale 0.89 and social capital 0.86. Data were analyzed by spss win 11/5 in two parts of descriptive and inferential statistics. Research findings showed that value of performance of environmental Non-Government Organization has been low and moderate. The results of the correlation coefficient indicated that the positive and significant relationship were among social capital components, consist of trust social, solidarity social, participation social, awareness social and organizational performance. Regression analysis also shows the explanation ability of 35.5 percent of the variance by social participation and social solidarity variables.

Keywords: Social Capital Components, Organizational Performance, Environmental Non-Governmental Organizations

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، بررسی نقش مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در عملکرد تشکل‌های غیردولتی زیست محیطی بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه اعضای تشکل‌های غیردولتی زیست محیطی استان خوزستان (N=359) بود که از این میان، تعداد ۹۰ نفر با استفاده از فرمول کوکران به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای با انتساب متناسب انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند. این پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی بود که با استفاده از فن پیمایشی انجام شده است. ابزار پژوهش، پرسشنامه‌ای بود که روایی آن با نظرخواهی از اساتید گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه تهران تأیید شد و پایایی آن نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ سنجیده شد که میزان آن برای شاخص عملکرد سازمانی ۰/۸۹ و سرمایه اجتماعی ۰/۸۶ به‌دست آمد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی با استفاده از نرم افزار spss win 11/5 صورت گرفت. نتایج پژوهش نشان داد که میزان کل عملکرد تشکل‌های غیردولتی زیست محیطی مورد بررسی در حد پایین و متوسط بود. نتایج ضریب همبستگی نشان داد که بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در نظر گرفته شده شامل اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، مشارکت اجتماعی و آگاهی اجتماعی با عملکرد سازمانی رابطه مثبت و معنی‌داری در سطح یک درصد وجود دارد. نتایج ضریب رگرسیون نیز نشان‌دهنده توان تبیین ۳۵/۵ درصد واریانس توسط متغیرهای مشارکت اجتماعی و انسجام اجتماعی است.

واژه‌های کلیدی: مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی، عملکرد سازمانی، تشکل‌های غیردولتی زیست محیطی.

مقدمه

توسعه فرایندی مستمر است و برای توانمندسازی مردم جهت به دست آوردن استانداردهای بهتر زندگی، ضروری است اما نباید سبب تخریب محیط زیست شود (Samuel & Thanik Achalam, 2003). بقای یک ملت به توسعه پایدار، بستگی دارد. در سال‌های اخیر، مسایل زیست محیطی یک تهدید اصلی برای توسعه پایدار به حساب آمده است. سازمان‌های دولتی و بین‌المللی عمده‌ترین مراکز مقابله با مسائل زیست محیطی هستند. لیکن با توجه به گستردگی و پیچیدگی ابعاد مسئله، توان کمی برای حل آن دارند. با توجه به این واقعیت باید به دنبال راه حلی بود که با ماهیت مشکل محیط زیست همخوانی داشته باشد. هر گونه راه حلی در این زمینه باید دارای دو ویژگی اساسی باشد. نخست فراگیر و همه‌سونگر باشد و دوم همه مردم در آن، نقش و مشارکت داشته باشند. مشارکت مردمی از طریق سازوکارها و ابزارهای مختلفی می‌تواند به وقوع بپیوندد که سازمان‌ها و تشکل‌های غیردولتی از مهم‌ترین اینها است (Bahreyni & Amini, 2000). امروزه سازمان‌های غیردولتی با تکیه بر حمایت و توانمندی‌های مردم، بازوی قدرتمند دولت در جهت اجرای طرح‌ها و فعالیت‌های منابع طبیعی و زیست محیطی به‌شمار می‌روند. سازمان‌های غیردولتی به دلیل دسترسی وسیع به طبقات مختلف مردم و جلب اعتماد و توجه آنها در جهت برطرف نمودن معضلات و مشکلات زیست محیطی و منابع طبیعی کشور و ترویج و توسعه آنها نقش مهمی ایفا می‌نمایند (Faham et al., 2006). سازمان‌ها تا زمانی که برای بقا تلاش می‌کنند و خود را نیازمند حضور در عرصه ملی و جهانی می‌دانند، باید اصل بهبود مستمر را سرلوحه فعالیت خود قرار دهند. این اصل حاصل نمی‌شود، مگر این‌که زمینه دستیابی به ارتقاء سرمایه اجتماعی امکان‌پذیر باشد. هنجارهایی در سیستم‌های اجتماعی است که توجه به این متغیرها موجب ارتقای سطح همکاری اعضای آن جامعه شده و باعث پایین آمدن سطح هزینه‌های تبادلات و ارتباطات می‌شود و به تبعیت از آن شاهد بهبود عملکرد سازمان خواهیم بود (Ahmadi & Feyzabadi, 2011). سرمایه اجتماعی نقش مهمی در بقا و موفقیت سازمان‌ها دارد. در موقعیت‌های مختلف نشان داده شده است که سرمایه اجتماعی، اطلاعات، منافع یادگیری و همکاری را ایجاد می‌کند (Maurer & Ebers, 2006). بر طبق تئوری سرمایه اجتماعی، ارتباطات خوب اشخاص یا گروه‌ها سبب عملکرد بهتر خواهد شد (Usai et al, 2001). سرمایه اجتماعی عنصری مطلوب برای انجام همکاری‌های درون گروهی است و هر چه میزان آن بالاتر باشد، دستیابی گروه به اهداف خود با هزینه کمتری انجام

می‌گیرد (Arianpour, 2008) بنابراین برای رشد و توسعه که پیش‌نیاز اساسی آن بهبود عملکرد سازمان‌ها است، باید متغیرهای سرمایه اجتماعی شناخته شود و به بهترین نحو ممکن مورد بهره‌برداری قرار گیرد. وجود سرمایه اجتماعی میان سازمان‌ها، درون سازمان‌ها و بین سازمان‌ها می‌تواند عملکرد مؤثری را بر توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به همراه داشته باشد (Ahmadi & Feyzabadi, 2011). اندازه‌گیری عملکرد به تشخیص نقاط قوت و ضعف سازمان، جایی که مسائل آشکار هستند، کمک می‌کند. از دیگر مزیت‌های چنین سیستم‌هایی، تسهیل ارتباطات داخلی از طریق موقعیت‌های پیچیده و کاهش حوزه‌های ابهام و سوءتفاهم است. در نهایت این چنین سیستم‌هایی به حل موضوعات مشخص از سازمان، کمک می‌کند که ممکن است بر روی مشروعیت سازمان، شهرت و چشم‌انداز عمومی آن تأثیر بگذارد. اندازه‌گیری عملکرد همچنین ممکن است، سبب ایجاد شواهدی شود که آیا اهداف سازمان با موفقیت انجام می‌شود و به توقعات ذی‌نفعان پاسخ داده می‌شود. دو کارکرد اصلی از سیستم‌های اندازه‌گیری عملکرد شامل اطمینان از این‌که سازمان‌ها برای عملکردشان پاسخگو هستند و یادگیری بهتر و بهبود عملکرد می‌باشد (Hailey & Sorgenfrei, 2007). عملکرد سازمانی به اهداف سازمانی، بستگی دارد (Ben Ner & Ren, 2006). در این زمینه برخی مطالعات صورت گرفته که به مهم‌ترین آنها اشاره می‌شود.

تربای و همکاران در مطالعه‌ای با عنوان "بررسی میزان تاثیر مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در عملکرد شرکت‌های تعاونی" به این نتیجه رسیدند که از میان انواع متغیرهای وارد شده در تحلیل رگرسیون جهت تبیین متغیرهای اثرگذار بر عملکرد شرکت‌های تعاونی، متغیرهای مستقل مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، آگاهی اجتماعی، سطح تحصیلات و سن پاسخگویان بر میزان عملکرد شرکت‌های تعاونی اثر می‌گذارند که ۶۹ درصد عوامل مؤثر بر متغیر عملکرد شرکت‌های تعاونی را تبیین می‌کنند. آندرو^۱ در مطالعه‌ای با عنوان "سرمایه اجتماعی سازمانی، ساختار و عملکرد" نشان داد که سرمایه اجتماعی به طور بالقوه منبع قوی برای بهبود عملکرد سازمانی است. نتایج نشان داد که ابعاد شناختی و ارتباطی سرمایه اجتماعی همبستگی مثبتی با عملکرد سازمانی دارد.

جهانگیری و شکری‌زاده در پژوهشی با عنوان "بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر عملکرد سازمان‌های غیردولتی زنان" به این نتایج دست یافتند که رابطه معنی‌داری بین تأهل، قومیت، تحصیلات اعضاء و

این پژوهش از دو پرسشنامه استفاده شده است. یک پرسشنامه به منظور سنجش عملکرد سازمانی و پرسشنامه دیگر جهت سنجش مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در نظر گرفته شد. جهت سنجش عملکرد سازمانی، شاخصی در نظر گرفته شد که مشتمل بر چهار متغیر جلب مشارکت‌های مردمی (۹ گویه)، اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی و آموزش (۷ گویه)، همکاری با سازمان‌های دولتی (۳ گویه) و فعالیت‌های تحقیقاتی (۵ گویه) بر اساس طیف لیکرت (از خیلی کم تا خیلی زیاد) بود. برای سنجش سرمایه اجتماعی نیز شامل اعتماد اجتماعی (۱۴ گویه)، مشارکت اجتماعی (۱۰ گویه)، آگاهی اجتماعی (۷ گویه) بر اساس طیف لیکرت (از خیلی کم تا خیلی زیاد) و انسجام اجتماعی (۱۳ گویه) بر اساس طیف لیکرت (از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق) طراحی شد. برای سنجش پایایی ابزار تحقیق از ضریب آلفای کرونباخ در مرحله پیش‌آزمون استفاده شد که مقدار این ضریب برای مقیاس‌های اصلی پرسشنامه شامل عملکرد سازمانی و سرمایه اجتماعی به ترتیب ۰/۸۹ و ۰/۸۶ بدست آمد که نشان‌دهنده مطلوبیت ابزار پژوهش است. داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۱۱/۵ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات حاصل از تحقیق از آماره‌های توصیفی نظیر فراوانی، درصد و میانگین و آماره‌های استنباطی نظیر ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون استفاده شد. به منظور محاسبه و طبقه‌بندی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و عملکرد سازمانی از روش تقسیم بر میانگین استفاده شده است. مطابق فرمول زیر، روش فاصله انحراف معیار از میانگین (ISDM) سطوح مؤلفه‌ها، مشخص گردید.

$$A = \text{کم} < \text{Mean} - \frac{1}{2} \text{Sd} \text{ (میانگین)}$$

$$B = \text{متوسط} < \text{Mean} - \frac{1}{2} \text{Sd} < \text{Mean} + \frac{1}{2} \text{Sd}$$

$$C = \text{زیاد} > \text{Mean} + \frac{1}{2} \text{Sd} < C$$

یافته‌ها

نتایج به‌دست آمده از پژوهش نشان داد که میانگین سن اعضاء در تشکلهای غیردولتی زیست محیطی ۳۳/۹۳ سال بود و بیشترین پاسخگویان (۷۱/۲ درصد) به گروه سنی ۳۰ سال و کمتر، تعلق داشتند و نیمی از پاسخگویان مرد و نیمی دیگر زن بودند. ۶۰ نفر (۶۶/۷ درصد)، از اعضاء تشکلهای دارای مدرک کارشناسی، ۲۴ نفر (۲۶/۷ درصد) کارشناسی ارشد، ۴ نفر (۴/۴ درصد) مدرک دیپلم و ۲ نفر به این گزینه، پاسخ نداده بودند. سابقه عضویت افراد در تشکلهای زیست محیطی به سه طبقه کمتر از ۴ سال، ۵ تا ۹ سال و بیش از ۱۰ سال، طبقه‌بندی شد. بیشترین سابقه عضویت مربوط به طبقه کمتر از ۴ سال (۵۵/۶ درصد) و کمترین سابقه، مربوط به طبقه بیش از ۱۰ سال (۶/۷ درصد) بود و

همسرانشان با عملکرد سازمان وجود ندارد، اما بین شاخص‌های سرمایه اجتماعی با عملکرد سازمان رابطه وجود دارد به گونه‌ای که با افزایش این متغیرها، عملکرد سازمان نیز افزایش می‌یابد.

عباسی و همکاران در پژوهشی با عنوان "عوامل مؤثر بر موفقیت و عدم موفقیت تعاونی‌های تولیدی استان اردبیل" به این نتیجه رسیدند که متغیرهای میزان مشارکت و اعتماد در موفقیت تعاونی‌ها نقش دارند.

موسایی و احمدی در بررسی عوامل اجتماعی اثرگذار بر موفقیت تعاونی‌های مسکن در ایران، عدم انسجام درونی تعاونی، ضعف مشارکت اجتماعی اعضاء تعاونی، عدم همکاری سازمانهای ذی‌ربط از جمله مهمترین عوامل مؤثر بر عدم موفقیت تعاونی دانسته شده است. کراس و همکاران^۲ در تعیین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی مؤثر بر عملکرد سازمان، مؤلفه‌های مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی و آگاهی اجتماعی را بر عملکرد سازمان، مؤثر دانستند.

همانطور که در تحقیقات مختلف مشاهده شد عوامل مختلفی مانند اعتماد، مشارکت، آگاهی و انسجام که در کل از آن به عنوان سرمایه اجتماعی یاد شد در عملکرد سازمانها، تأثیرگذار بود. لازمه موفقیت سازمان، عملکرد مناسب آن است. شاخص‌هایی مانند سودآوری، بقا، رشد، میزان دستیابی به اهداف و قابلیت‌های رقابتی را می‌توان به عنوان نتیجه عملکرد مناسب تلقی کرد. برخی از صاحبانظران مانند هیگنز و وینکز موفقیت سازمانی را با عملکرد سازمانی معادل فرض کرده‌اند. آنها بر این باورند که به طور کلی عملکرد سازمانی نتیجه‌ای است که به عنوان برآیند رفتار سازمان، اتفاق می‌افتد (Rahmanseresht, 2010). بنابراین هدف کلی تحقیق حاضر، بررسی نقش سرمایه اجتماعی بر عملکرد تشکلهای غیردولتی زیست محیطی است. بر این اساس اهداف اختصاصی شامل موارد زیر می‌باشند:

۱. بررسی ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای اعضاء تشکلهای غیردولتی زیست محیطی؛
۲. بررسی رابطه بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و عملکرد تشکلهای غیردولتی زیست محیطی؛
۳. نقش مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر عملکرد تشکلهای غیردولتی زیست محیطی.

مواد و روش‌ها

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی، از نظر گردآوری داده‌ها، پیمایشی و از نظر شیوه تحلیل داده‌ها توصیفی - همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش را اعضاء تشکلهای غیردولتی زیست محیطی استان خوزستان (۳۵۹ N=) تشکیل داده‌اند. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران معادل ۹۰ نفر و نمونه‌گیری به شیوه طبقه‌ای با انتساب متناسب انجام گرفت. در

بررسی میزان سرمایه اجتماعی و اولویت‌بندی آنها در بین اعضای تشکل‌های غیردولتی زیست محیطی

یافته‌های حاصل از جدول (۱) نشان می‌دهد که میزان اعتماد اجتماعی در ۶۸/۸ درصد از افراد مورد مطالعه در حد متوسط و بالا، میزان مشارکت اجتماعی ۴۰ درصد افراد پاسخگو در حد متوسط، میزان انسجام اجتماعی در ۴۱/۱ درصد از افراد پاسخگو متوسط و میزان آگاهی اجتماعی در بین ۳۸/۹ درصد از افراد در حد بالا بود. بر اساس ضریب تغییرات، مؤلفه انسجام اجتماعی در اولویت اول و آگاهی اجتماعی در اولویت آخر قرار گرفته است.

میانگین سابقه عضویت در تشکل‌ها ۴/۵۸ سال بود. بیشترین هدف اعضا از فعالیت در تشکل‌ها، حفظ محیط زیست و منابع طبیعی (۵۸/۹ درصد) و کمترین فراوانی (۱ درصد)، پر کردن اوقات فراغت را تشکیل می‌دهد. انواع همکاری افراد در تشکل‌ها، در ۳ طبقه فعالیت‌های آموزشی و ترویجی، فعالیت‌های تحقیقاتی و کارهای اجرایی با بیشترین فراوانی (۲۸/۹ درصد)، می‌باشد که ۶/۳ درصد از افراد هم در فعالیت‌های آموزشی و ترویجی و هم در فعالیت‌های اجرایی، ۳/۳ درصد افراد در فعالیت‌های اجرایی و تحقیقاتی و ۱۳/۳ درصد در همه موارد مشغول به فعالیت بودند.

جدول ۱. توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی آنان از مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	درصد	فراوانی	سطوح تغییر	مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی
۱	-۰/۱۴۷	۵/۹۳	۴۰/۲۱	۲۷/۸	۲۵	کم	انسجام اجتماعی
				۴۱/۱	۳۷	متوسط	
				۳۱/۱	۲۸	زیاد	
۲	-۰/۱۵۶	۲/۳۲	۱۴/۷۹	۲۲/۲	۲۰	کم	اعتماد اجتماعی
				۳۴/۴	۳۹	متوسط	
				۳۴/۴	۳۱	زیاد	
۳	-۰/۱۹۲	۴/۶۷	۲۴/۲۹	۲۳/۳	۲۱	کم	مشارکت اجتماعی
				۴۰	۳۶	متوسط	
				۳۶/۷	۳۳	زیاد	
۴	-۰/۱۹۶	۲/۷۷	۱۴/۰۹	۳۲/۲	۲۹	کم	آگاهی اجتماعی
				۲۸/۹	۲۶	متوسط	
				۳۸/۹	۳۵	زیاد	

پاسخگویان بیان کردند که میزان همکاری با سازمان‌های دولتی در تشکل‌ها، زیاد است و ۴۷/۸ درصد میزان فعالیت‌های تحقیقاتی را در تشکل‌ها، متوسط ارزیابی کردند. بر اساس ضریب تغییرات متغیر "جلب مشارکت‌های مردمی"، در اولویت اول قرار گرفته است و بعد از آن "اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی و آموزش" قرار گرفته است و دو متغیر دیگر، اولویت‌های بعدی را به خود اختصاص داده اند (جدول ۲).

بررسی میزان مؤلفه‌های تشکیل دهنده عملکرد تشکل‌های غیردولتی زیست محیطی و اولویت‌بندی آنها

نتایج حاصل از جدول (۲)، نشان می‌دهد طبق پاسخ‌های اعضای تشکل‌ها، ۴۲/۳ درصد بیان کردند که جلب مشارکت‌های مردمی در تشکل‌ها، کم است. ۴۱/۱ درصد از پاسخگویان بیان کردند که میزان اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی و آموزش در تشکل‌ها، متوسط است. ۴۲/۳ درصد از

جدول ۲. میزان مؤلفه‌های تشکیل دهنده عملکرد تشکل‌های غیردولتی زیست محیطی

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	درصد	فراوانی	سطوح تغییر	شاخص عملکرد سازمانی
۱	۰/۱۷۲	۳/۰۵	۱۷/۶۶	۴۲/۳	۳۹	کم	جلب مشارکت‌های مردمی
				۲۰	۱۸	متوسط	
				۳۶/۷	۳۳	زیاد	
۲	۰/۲۰	۳/۰۶	۱۴/۸۰	۲۳/۳	۳۰	کم	اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی و آموزش
				۴۱/۱	۳۷	متوسط	
				۲۵/۶	۲۳	زیاد	
۳	۰/۲۱۷	۲/۰۴	۹/۴۰	۳۳/۳	۳۰	کم	فعالیت‌های تحقیقاتی
				۴۷/۸	۴۳	متوسط	
				۱۸/۹	۱۷	زیاد	
۴	۰/۲۱۸	۱/۳۴	۶/۱۶	۳۴/۴	۳۱	کم	همکاری با سازمان‌های دولتی
				۲۳/۳	۲۱	متوسط	
				۴۲/۳	۳۸	زیاد	

محیطی کم، پاسخ‌های ۲۷/۸ درصد از اعضا نشان داد که عملکرد تشکل‌ها در حد متوسط است و ۳۵/۶ درصد از اعضا بیان داشتند که عملکرد تشکل‌ها، زیاد است (جدول ۳).

توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی آنان از عملکرد (کل) تشکل‌های غیردولتی زیست محیطی پاسخ‌های ۳۶/۶ درصد از اعضا نشان داد که عملکرد تشکل‌های زیست

جدول ۳. توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی آنان از عملکرد تشکل‌های غیردولتی زیست محیطی

فراوانی تجمعی	درصد	فراوانی	عملکرد تشکل‌های غیردولتی زیست محیطی
۳۶/۶	۳۶/۶	۳۳	پایین
۶۴/۴	۶۴/۴	۲۵	متوسط
۱۰۰	۳۵/۶	۳۲	بالا
	۱۰۰	۹۰	جمع
نما: پایین	میانگین: ۴۷/۹۸	انحراف معیار: ۷/۹۵	کمینه: ۳۴
			بیشینه: ۶۶

گرفته شد. نتایج حاصل از جدول (۴) نشان می‌دهد که بین شاخص‌های سرمایه اجتماعی در نظر گرفته شده و میزان عملکرد سازمانی، همبستگی مثبت و معنی‌داری در سطح یک درصد وجود دارد.

رابطه بین متغیرهای بررسی شده و میزان عملکرد تشکل‌های غیردولتی زیست محیطی در این پژوهش برای بررسی رابطه بین شاخص‌های سرمایه‌های اجتماعی با عملکرد تشکل‌های غیردولتی زیست محیطی از آزمون پیرسون بهره

مسعودی‌راد و همکاران، نقش سرمایه اجتماعی در عملکرد تشکل‌های غیردولتی زیست محیطی (مورد مطالعه: استان خوزستان)

جدول ۴. همبستگی بین متغیرهای اصلی مطالعه و عملکرد تشکل‌های غیردولتی زیست محیطی

متغیر	ضریب همبستگی	سطح معنی داری
اعتماد اجتماعی	۰/۴۷۵**	۰/۰۰
مشارکت اجتماعی	۰/۵۶۹**	۰/۰۰
آگاهی اجتماعی	۰/۳۴۹**	۰/۰۰
انسجام اجتماعی	۰/۴۱۰**	۰/۰۰

** معنی داری در سطح ۱ درصد

تحلیل رگرسیون مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی مؤثر بر عملکرد تشکل‌های غیردولتی زیست محیطی

در بررسی رابطه بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و متغیر وابسته عملکرد تشکل‌های غیردولتی زیست محیطی، از بین چهار عامل اجتماعی در نظر گرفته شده (مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی و آگاهی اجتماعی) در گام اول متغیر مستقل مشارکت اجتماعی وارد معادله رگرسیون شده است که مقدار ضریب همبستگی برابر ۰/۵۶۹ و ضریب تعیین برابر ۰/۳۲۴ به دست آمد به عبارتی ۳۲/۴ درصد از میزان عملکرد

توسط مشارکت اجتماعی تبیین می‌شود. در گام دوم متغیر مستقل انسجام اجتماعی وارد معادله شد که این متغیر، ضریب همبستگی را به ۰/۵۹۶ و ضریب تعیین را به ۰/۳۵۵ افزایش داد، به عبارتی دیگر، ۳/۱ درصد تغییرات متغیر وابسته توسط این متغیر تبیین می‌شود. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد در مجموع ۳۵ درصد از متغیر وابسته عملکرد تشکل‌های غیردولتی زیست محیطی توسط دو متغیر مشارکت اجتماعی و انسجام اجتماعی در تشکل، تبیین می‌شود (جدول ۵).

جدول ۵. تحلیل رگرسیون عوامل اجتماعی مؤثر بر عملکرد تشکل‌های غیردولتی زیست محیطی

گام	متغیر	ضریب همبستگی	ضریب تعیین
۱	مشارکت اجتماعی	۰/۵۶۹	۰/۳۲۴
۲	انسجام اجتماعی	۰/۵۹۶	۰/۳۵۵

جدول ۶. مقدار تاثیر عوامل اجتماعی تاثیر گذار در عملکرد تشکل‌های غیردولتی زیست محیطی

متغیر	ضریب غیراستاندارد B	خطای ضریب استاندارد Beta	T	Sig
مقدار ثابت	۱۷/۴۴۴	۴/۹۹۳	۳/۴۹۳	۰/۰۰۱
مشارکت اجتماعی	۰/۸۲۶	۰/۱۶۵	۰/۴۸۲	۰/۰۰۰
انسجام اجتماعی	۳/۲۶۲	۰/۱۲۹	۰/۱۹۷	۰/۰۴۵

با توجه به توضیحات ارائه شده در بالا و نتایج جدول (۶)، معادله خطی رگرسیون به شکل زیر است:

$$Y = 17/444 + 0/826 X_1 + 0/262 X_2$$

که در آن

Y: عملکرد تشکل‌های زیست محیطی

X1: مشارکت اجتماعی

X2: انسجام اجتماعی

بر اساس نتایج حاصل از جدول (۶) مشاهده می‌شود که متغیر مشارکت اجتماعی (Beta=0/482)، بیشترین متغیر تاثیر گذار بر عملکرد تشکل‌ها، می‌باشد و بعد از آن متغیر انسجام اجتماعی (Beta=0/197) در مرحله بعدی قرار می‌گیرد.

بحث و نتیجه‌گیری

همکاران (۲۰۱۱) مطابقت دارد. رابطه بین آگاهی اجتماعی و عملکرد سازمانی با اطمینان ۹۹ درصد پذیرفته شد که نشان داده شد اعضاء نسبت به مشکلات تشکل، اثرات مثبت فعالیت‌های تشکل بر محیط زیست، تکنولوژی‌های جدید در حفظ محیط زیست آگاهی دارند که با مطالعات کراوس و همکاران مطابقت دارد. بنابراین، می‌توان نتیجه‌گیری کرد که توسعه سرمایه اجتماعی بر عملکرد تشکل‌های غیردولتی زیست محیطی تأثیرگذار است و از طریق سرمایه اجتماعی، تشکل‌ها می‌توانند عملکرد سازمانی را بهبود دهند. به همین جهت باید در جهت توسعه سرمایه اجتماعی در تشکل‌ها از جمله تشویق اعضاء به مشارکت در فعالیت‌های تشکل، ایجاد اعتماد بین آنان و همچنین سازمان‌های دولتی و دیگر تشکل‌های زیست محیطی در استان و ارتباطات اثربخش، تدابیری اندیشید. بر طبق نتایج بدست آمده مشاهده می‌شود که جلب مشارکت-های مردمی در تشکل‌های زیست محیطی کم است. جهت جلب مشارکت‌های مردمی راهکارهایی نظیر استفاده از رسانه‌های جمعی به منظور معرفی این نهادها به عموم و آگاهی دادن به مردم نسبت به وضعیت محیط زیست، برگزاری گردهمایی‌ها در مجامع عمومی، استفاده کرد. اطلاع رسانی و آگاه سازی عمومی و آموزش در تشکل‌ها، متوسط است. با توجه به این که سطح آگاهی‌های زیست محیطی در جامعه پایین است، نیاز به اندیشیدن تدابیری در جهت افزایش آگاهی افراد جامعه نسبت به مسائل زیست محیطی است و آموزش موجب افزایش سطح آگاهی‌های عمومی افراد می‌شود. مشارکت اجتماعی بیشترین متغیر تأثیرگذار در عملکرد تشکل‌ها است. مشارکت به عنوان یک اصل اساسی در تمام فعالیت‌ها باید مورد توجه افراد قرار گیرد و برای دستیابی به مشارکت، باید به ایجاد بستر و انگیزه فعالیت در تشکل‌ها پرداخت. باید تدابیری در جهت جذب اعضاء فعال، ایجاد شرایط و محیط مناسب جهت فعالیت اعضا و ایجاد انگیزه در اعضا اقدام کرد.

نتایج حاصل از یافته‌های پژوهش نشان داد که میزان عملکرد تشکل‌های غیردولتی زیست محیطی در حد کم و متوسط بود. در بررسی اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی و آگاهی اجتماعی، همبستگی مثبت و معنی‌داری در سطح یک درصد با میزان عملکرد سازمانی داشتند. بین اعتماد اجتماعی و عملکرد سازمانی در سطح یک درصد همبستگی دیده شد و این فرض با اطمینان ۹۹ درصد پذیرفته شد و نشان داده شد که اعتماد در بین اعضاء تشکل‌ها، نهادهای رسمی نظیر سازمان محیط زیست، جهاد کشاورزی و تحقیقات کشاورزی و دیگر تشکل‌های زیست محیطی موجود در استان در حد بالایی است و افزایش اعتماد اجتماعی سبب بالا رفتن میزان عملکرد سازمانی خواهد شد که با تحقیقات احمدی و فیض‌آبادی آندرو، کراوس و همکاران مطابقت دارد. رابطه بین مشارکت اجتماعی و عملکرد سازمانی مورد بررسی قرار گرفت که در سطح یک درصد همبستگی دیده شد و این فرض با اطمینان ۹۹ درصد پذیرفته شد و نشان داده شد که اعضا در فعالیت‌هایی نظیر شرکت در جلسات برگزار شده توسط تشکل، ارائه پیشنهاد یا درخواست در تصمیم‌گیری‌های مربوط به امور تشکل، انتخابات هیئت مدیره، در فعالیت‌های اجرایی تشکل، ارائه راه حل و کمک‌های فکری به سازمان‌های دولتی و برعهده گرفتن انجام بسیاری از پروژه‌های مختلف محیط‌زیستی مشارکت دارند که با تحقیقات ترابی و همکاران (۲۰۱۰)، جهانگیری و شکری‌زاده، آندرو، عباسی و همکاران (۲۰۱۰)، موسایی و احمدی، کراوس (۲۰۰۸) و همکاران مطابقت دارد. رابطه بین انسجام اجتماعی و عملکرد سازمانی مورد بررسی قرار گرفت که در سطح یک درصد همبستگی دیده شد و این فرض با اطمینان ۹۹ درصد پذیرفته شد و نشان داده شد که در بین اعضاء احساس دوستی و صمیمیت، احساس مسئولیت نسبت به مسائل تشکل وجود دارد که با مطالعات جهانگیری و شکری زاده، موسایی و احمدی، کراوس و

Reference

- Ahmadi, A. A. & Feyzabadi, H. (2011). –Investigating social capital and effect of that on the organization improvement (case study: staff organizations of Tehran municipality.) *journal of public administration*. (6). PP. 35-88.[In Persian].
- Andrews, R. (2010).)Organizational social capital, structure and performance). *human relations*. 63(5). PP.583–608.
- Abasi, R., Rasoolzadeh, B., Abasi, P. (2009). –Factors affecting success and failure of producers co-ops in Ardabil province.e 20(210, 211). P.71 [In Persian] .
- Ariyanpour, L. (2008). eThe explanation of the role of NGOs (youth) as the basic factor of social capital in social development.e *Social sciences Bulletin*. 2(3). PP. [In Persian].
- Ben Ner, A. & Ren, T. (2006). eStructure, Behavior and Performance in For-Profit.e Non- profit and Government Organizations: An Empirical Investigation.
- Bahreini, H. & Amini, F. (2000). eThe Role of Environmental Non-Governmental Organizations in Citizens Participation for Environmental Conservation in Iran.e 4(26). PP. 35-55. [In Persian].
- Faham, A., Mokhtarnia, M., Darvish, A. (2006). eInvestigation and prioritize background of participation and co-operate NGOs in activity of natural resource development and extension from

- view natural resource Non- Governmental staff.e 6th Symposium of Iranian Society of Environmentalists available www.civilica.com [In Persian].
- Hailey, J., & Sorgenfrei, M. (2007). eMeasuring Success Issues in Performance Management.
- Jahangiri, J., & SHokrizadeh, T. (2010). eA survey of the effect of social capital on the performance of women NGOs (A case study of Shiraz).e *Journzal of Woman and Society*. 1(3). pages 105-120.[In Persian].
- Krause, A., Daniel, R., Handfield, B., Robert, B., & Beverly, B. (2007). eThe relationships between supplier development, commitment, social capital accumulation and performance improvement.e *Journal of Operations Management*. 25(2): PP. 528-545.
- Mousaei, M., & Ali Ahmadi, O. (2008). esocial factors influencing success of housing coops in Iran.e *NAMEH-YE OLUM-E EJTEMAI*. 16(34). PP. 99-115. [In Persian].
- Maurer, I., & Ebers, M. (2006). eDynamics of social capital and their performance implications: lessons from biotechnology start-ups.e *administrative science quarterly*.vol. 51.
- Rahmanseresht, H. (2004). eManagement strategies for CEOS master of design student.t Tehran technique and art ideas. [In Persian].
- Samuel, R., & Thanik Achalam, V. (2003). tNon-Governmental organization spearheading public in environmental issues .t PP. 427 – 440.
- Torabi, P., Heidary, A., Mohammadgholinia, J. (2010). –The effects of social capital elements on the function of cooperative companies, case study of livestock and poultry cooperatives of Mashhad city–. *Agriculture and cooperative Journal*. 21(2). PP.2-20.[In Persian].
- Usai, A., Delmestri, G., & Montanari, F. (2001). –Human capital, social capital and performance: An empirical test from an entrepreneurial project-biased industry.–

